

СЕНС ЇЇ ЖИТТЯ

(до 50-річчя від дня народження професора С. М. Пахомової)

Доктор філологічних наук, професор Світлана Миколаївна Пахомова – відомий спеціаліст у галузі російського, українського та загального мовознавства. Нині ж її ім'я асоціюється передусім із поняттям “словакістика в Україні”, адже Світлана Миколаївна очолює єдину

в Україні кафедру словацької філології.

Народилася С.М. Пахомова 17 травня 1959 року в м. Хусті Закарпатської області. У сім'ї відомого закарпатського журналіста Миколи Васильовича Рішка та вчительки російської мови й літератури Валентини Іванівни завжди панував культ слова. Світлана мріяла стати журналістом, як тато. У 1976 році, із золотою медаллю закінчивши ЗОШ № 3 м. Ужгорода, вона стала студенткою російського відділення філологічного факультету Ужгородського державного університету. Навчаючись в університеті, готувалася продовжити сімейні традиції, але бачила себе вже шкільним учителем, як мама, захоплювалася російською літературою, писала дипломну роботу за творчістю Ф. М. Достоєвського. Однак 1981 року, коли Світлана Пахомова з відзнакою закінчила філологічний факультет, вона вже була у полоні мовознавчої науки.

Протягом 1981–1984 років С. М. Пахомова навчалася в стаціонарній аспірантурі при кафедрі загального і слов'янського мовознавства УжДУ, яку тоді очолював відомий український лінгвіст професор П. П. Чучка. Під його керівництвом молодша дослідниця почала працювати в галузі ономастики й у 1985 році захистила кандидатську дисертацію «Русские составные личные именованія донационального периода» у спеціалізованій раді Одеського державного університету імені І. І. Мечникова. Свій трудовий шлях Світлана Миколаївна розпочала того ж року на кафедрі російської мови,

де працювала спочатку асистентом, а з 1990 року – доцентом. Про роки, проведені у цьому колективі, професор і сьогодні згадує з теплотою.

У 1994 році С. М. Пахомова починає працювати на кафедрі загального і слов'янського мовознавства, на базі якої було відкрито словацьке відділення, а згодом створено кафедру словацької філології. Світлана Миколаївна завжди відчувала потребу самовдосконалення та професійного росту, тож у 1996–1999 роках навчалася у докторантурі й уже в 2000 році захистила докторську дисертацію на тему «Еволюція антропонімних формул у слов'янських мовах» за спеціальністю «слов'янські мови, українська мова» у спеціалізованій раді Інституту мовознавства ім. О.О. Потебні НАН України. З 2001 року вона обіймає посаду професора кафедри словацької філології. Цього ж року доктор філологічних наук, професора Світлану Миколаївну Пахомову було обрано завідувачем кафедри словацької філології Ужгородського національного університету, якою вона керує й нині.

Наукова робота була й залишається для Світлани Миколаївни пріоритетним напрямом діяльності. Творчий доробок професора С. М. Пахомової налічує близько 130 наукових публікацій, у тому числі дві монографії: «Еволюція антропонімних формул у слов'янських мовах» (1999), «Екстралінгвальні фактори в контексті розвитку слов'янських антропосистем» (2003) – та розділ “Старополіські антропоформули на східнослов'янському фоні (діахронічний аспект)” у колективній монографії «Ономастика Полісся» (1999), виконаній в Інституті української мови НАН України. Коло наукових інтересів професора С. М. Пахомової є надзвичайно широким, але передусім це слов'янська історична ономастика, у царині якої дослідниця має низку наукових праць: “Реконструкція дописемного (праслов'янського) періоду розвитку антропонімної системи”, “Вплив християнства на антропонімну систему української мови”, “Сучасна офіційна формула іменування українців у загальнослов'янському контексті: історія, тенденції, впливи”, “Опозиція “своє/чуже” в дзеркалі антропосистеми”, “Хорватська антропосистема в діахронії та контрастах”, “До історії українсь-

кої патронімічної назви на -ич”, “Про прасло-в’янську субстантивну патронімічну модель” та ін.

С.М.Пахомова працює у галузі лексикології, лексикографії, морфології та синтаксису. Її цікавлять насамперед проблеми міжмовної інтерференції та контрастивний аспект лінгвістичних досліджень. Вона є автором багатьох розвідок зі словацько-українського контрастивного мовознавства: “Словацькі та українські іменники в світлі граматичної категорії роду”, “Словацько-українська інтерлінгвальна омонімія як комунікативна проблема”, “Українсько-словацька інтерференція на лексико-семантичному рівні”, “Проблеми інтерференції в умовах словацько-українського білінгвізму”, “Словацько-українські синтаксичні паралелі: конфронтаційний аспект”, “Стан розробки словацько-українського лексикографічного сектора” та ін.

Науковий доробок професора С.М. Пахомової представлений у таких виданнях, як “Мовознавство”, “Слов’янський збірник”, “Українська мова і література в школі”, “Записки з ономастики”, “Студії з ономастики та етимології”, “Slavica Slovaca”, “Filologická revue”; її праці публікуються у фахових наукових виданнях України, Словаччини, Чехії, Росії та Білорусі. Світлана Миколаївна регулярно виступає з цікавими актуальними доповідями на міжнародних наукових конференціях, симпозіумах та семінарах, входить до складу оргкомітетів всеукраїнських і міжнародних конференцій, виступає опонентом із захисту кандидатських та докторських дисертацій зі спеціальностей “Слов’янські мови”, “Українська мова” у спеціалізованих радах вишів Ужгорода, Києва, Братислави, Пряшева, а також рецензує ці роботи, адже кафедра, яку вона очолює, входить до списку ВАК України як провідна установа по захисту дисертацій зі спеціальності “Слов’янські мови”. Професор С.М.Пахомова є членом спеціалізованої вченої ради по захисту кандидатських дисертацій у Львівському національному університеті ім. І.Франка. Крім того, вона – член редколегій фахових видань “Студії з ономастики та етимології” (Київ, НАН України), Наукового вісника УжНУ, голова редколегії наукового збірника “Studia slovakistica” (УжНУ), а також член Національного комітету славистів НАН України.

Світлана Миколаївна плідно працює й на ниві підготовки науково-педагогічних кадрів. Під її керівництвом виконують свої дослідження аспіранти та здобувачі кафедри словацької філології. Першою ластівкою був успішний захист 2007 року кандидатської дисертації на тему “Категорія роду іменників у словацькій мові” випускниці словацького відділення УжНУ О.Мадяр.

Професор С.М. Пахомова активно займається розробкою й виданням підручників та методичної літератури. Так, у 2008 р. вийшов друком перший в Україні підручник зі словацької мови для студентів вишів (автори – проф. С. М. Пахо-

мова, доц. Я. Джоганик), у якому базовий курс словацької мови викладено в контрастивному аспекті – у зіставленні з українською мовою. Як талановитий науковець і справжній фахівець, Світлана Миколаївна гостро відчуває динамічні зміни та потреби сьогодення, тому ініціює створення словацько-українського словника, поява якого компенсуватиме нестачу праць такого типу в лексикографічному секторі.

Світлана Миколаївна – прекрасний педагог із великим досвідом роботи. Сама ж вона вважає, що педагогічної майстерності навчилася у своїх улюблених викладачів Т.Г.Юрчук, М.О.Мазурок, Г.С.Токаря, яких вона завжди згадує з любов’ю та повагою. Науковим шляхом вели її В.І.Ариповський та П.П.Чучка. Вони навчили її керуватися принципом: “Учитель, виховай ученика, щоб було у кого потом учитися”. Маючи багаторічний досвід роботи у вишій школі, сьогодні С.М. Пахомова дає поради молодшим колегам щодо того, як віднайти індивідуальний підхід до кожного студента, сприймати кожного як особистість не лише в аудиторії, але й поза нею. Вона завжди заходить до аудиторії з посмішкою і не залишає нікого байдужим до своїх лекцій. Професор переконана, що навіть про найскладніші речі можна розповісти цікаво і доступно. Таких викладачів, як Світлана Миколаївна, люблять і пам’ятають усе життя.

Щиру повагу та симпатію викликає Світлана Миколаївна й у своїх колег по кафедрі. Професор С. М. Пахомова – керівник демократичного типу, прекрасний організатор. Вона завжди щира й відкрита, здатна зрозуміти та поспівчувати, з нею затишно й приємно працювати. Її працьовитість та активний стиль життя спонукають інших до подальших наукових пошуків та самовдосконалення. Завдяки Світлані Миколаївні очолювана нею кафедра словацької філології живе активним науковим, творчим і громадським життям. У прикордонному Ужгороді на базі кафедри організовуються щорічні наукові семінари та конференції зі словакістики, зустрічі з відомими науковцями, дипломатами та членами уряду Словацької Республіки. Кафедра словацької філології видає науковий збірник “Studia slovakistica”, здійснює рецензування кандидатських та докторських дисертацій, розробляє методичні посібники, нові навчальні дисципліни й спецкурси зі словацької мови. Світлана Миколаївна не просто завідувач кафедри, вона – її душа і серце.

Ця струнка, мила жінка з чарівною посмішкою, сповнена оптимізму й великої внутрішньої сили, щоразу переконує тебе, що всі труднощі тимчасові, думати потрібно тільки про хороше і жити, радіючи кожному дню.

Ольга Мадяр,
канд. філол. наук, доцент кафедри
словацької філології УжНУ